

*

Narod, ki je izumrl.

Zgodovina beleži z vso neizprosno-
stjo imena narodov, ki so izumrli. Iz
novejše dobe je prišteti k izumrlim na-
rodom: prebivalce indijskega otoka
Cejlona, ki so bili znani pod imenom
Wedalachi; Bušmane po južni Afriki;
Inka narod, ki se je bil povspel v južni
Ameriki do izredno visoke kulture; na-
rod Maya na srednje ameriškem polu-
toku Yukatan, kjer se je ovekovečil z
tako velikanskimi spomeniki kakor so
na primer staroegipčanske piramide;
Azteke, ki so bili znani kulturono-
sci v današnji Mehiki.

Med narode, katere je iztrebila ev-
ropska kultura spadajo Tasmanci, pre-
bivalci otoka Tasmanija, ki leži pod
Avstralijo.

Tasmanijo je odkril leta 1642 holand-
ski pomorski kapitan Abel Tasman in
je imenoval otok Vandiemena deže-
la. Tasman je bil prepričan, da je od
njega odkrita pokrajina del Avstrali-
je. Še le pomorščak Bahss je objadral
Tasmanijo leta 1797 in dognal, da je
to samostojen otok. Novoodkritega ve-
likega in rodovitnega otoka se je po-
lastila Angleška, ki je skušala otok
kultivirati s pomočjo kaznjeniških na-
selbin. Kolonizacija, katere so se lotili
najbolj sumljivi ljudje, je bila na višku
leta 1803. Angleški kulturono-
sci so se lotili s strelom ter alkoholom prebi-
valstva Tasmanije. Na ogromnem oto-
ku je bilo leta 1815 komaj 5000 doma-
činov. Ko jih je ostalo pri življenju le
še 216, jih je angleška vlada naložila
na ladjo in jih prepeljala na otok Flin-
ders, da bi ta rod popolnoma ne iz-
umrl. Leta 1847 je bilo živih le še 45
Tasmancev in zadnji Tasmanec je
umrl leta 1876.

*

Januš Golec:

Pasji lovec.

(Spomin iz dijaških let.)

Radi odreka zavore si je zlomil nogo
v kolenu moj pokojni oče na strmem
klancu Srebernik na cesti proti Sv.
Petru pod Svetimi gorami. V bolnici v
Ljubljani ter v Gradcu so mu hoteli
odrezati nogo, da bi ga rešili neznos-
nih bolečin, vendar tega ni pustil. Z
mrzlimi polivi se je ozdravil po mese-
cih toliko, da je hodil s pomočjo ber-
glje ter palice. Bil je strasten lovec.
Komaj se je po nesreči premikal, je že
štorkljal s puško preko rame v gozd.
Ob velikih počitnicah sem očeta spreml-
jal, da bi mu kje ne spodrsnilo in bi
še vstati ne mogel, ker za hojo v kole-
nu zmečkana noga še pač ni bila.

Dobro pomnim, da je imel oče tedaj
lovskega ljubljence, ki je ubogal na
ime hektor. Pes je bil bolj majhen,
dobrega nosu in za lisice res dober
gonjač. Razven očetovega hektorja je
še bil pri hiši kratkorepi tiger, šekast,
velik, o kakih lovskih talentih se mu
niti sanjalo ni. Zagorec Švigelj ga je
podaril stari materi, da je uganjal svi-
nje in pasel živino. Nadomestil je pa-
stirja in bil radi tega pri ženskah v

največjih čislih. Očetu je bil tiger trn
v peti, ker je prihitel kakor blisk, ako
je čul strel iz puške in če že ni bil
zajec v lovski torbi, je izginil z dlaka-
mi vred v pasjem želodcu. Bogznaj ko-
likokrat je bil tepen radi brezmejne
požrešnosti na divjačino, vse straho-
vanje je bilo zastoj, tiger je bil in
ostal gladovnjak. Oče bi ga že bil po-
božal s šibrami, od tega koraka ga je
odvrčala bojazen pred jezičnostjo
žensk.

Na lovu.

Kot petošolec na počitnicah sem mor-
al spremljati zgodaj zjutraj očeta na
lov na lisice. Oče je imel tedaj moder-
no puško, jaz stari pihavnik na kap-
selj in za naboj od spredaj. Šla sva
vsak po svojem kraju. Oče radi nerod-
ne berglje ter palice spodaj pod ro-
bom gozdov, jaz zgoraj po vrhu in po
sredi je iztikal hektor. Ravno tega dne
je prinesla usoda za menoj še nerod-
nega tigra. Podil sem ga domov, pes
je le debelo gledal, legel v travo in
spal, dokler sem stal na stojišču. Ko
sem se premaknil na očetov žvižg za
eno postajo dalje, tiger za menoj. Za
pogonsko cvekanje ter vikanje briht-
nega tovariša se ni zmenil moj pasji
spremljevalec.

Krog devete ure predpoldne sva lo-
vila že proti Gruski. Tukaj je globoka
udrtina ob cesti proti Kozjem. Svet je
iz apnenca, je toč dosti podzemeljskih
kapniških jam, ena ima celo lep vodo-
pad. Radi izpodjedavanja vode se je
moral ta kraj nekaj precej globoko
pogrezniti. Gruska je obdana krog in
krog od bukovega gozda, po katerem
je polno kotlin, grab in riž. V Gruski
je stal oče spodaj pri studencu, hek-
tor je gonil že dalje časa, tiger je
smrčal na glas poleg mene na vrhu
grebena. Naenkrat je počilo iz očetove
puške, gonjač hektor je utihnil, div-
jak tiger je hušnil z bliskavico po
koncu, nategnil obe ušesi in že je od-
dirjal v galopu navzdol v smeri, iz ka-
tere je buknil v uho strel. Cilja ni zgre-
šil, ker že je zarežal, zalajal in je od-
mevalo iz gostega grmovja premeta-
vanje, skakanje in lomljenje suhega
dračja. Oče mi je kričal iz grabe, naj
grem pogledat, gladovnjaški pes bo še
požrl kar celega obstreljenega lisjaka.
Ko sem se poglobil v prvo grabo in
preko te prisopihal na nižji griček, se
je baš koj pod menoj vršil srdit boj
med tigrom in lisjakom, ki je imel od
strele zlomljen hrbet. Tigrove bela lise
so že bile vse okrvavljene od lisjakovih
ugrizov, vedno z novo besnostjo se je
zaganjal v ranjenca, ga skušal zagra-
biti za hrbet in stresti z zobmi na smrt.
Hektorja ni bilo nikjer, krvniške posle
je prepuščal orjaškemu tovarišu. Boj
med psom in zverjadjo me je osupnil
na prvi pogled. Naenkrat je tiger sko-
čil v grmovje, privlekel lisjaka za hrbet,
lisjak se je zagrizel psu z vso srditostjo
v bedro zadnje noge. Začelo se je pre-
metavanje ter otepanje na življenje ter
smrt s tako naglico, da sta bila pes in
lisjak en klopčič, ki se je kotlil po
grmovju. V strahu za psa sem posegel
še jaz v boj, pomeril, sprožil in ko se
je razkadil dim, se je valjal po tleh in

neusmiljeno vokal tiger — lisjaka ni
bilo nikjer! Stopil sem bliže in videl,
kaj sem učinil — jaz prenaglijeni lovec,
Psu se je zagnal celi naboj v hrbet,
lisjaku najbrž niti dlake niseni posmo-
dil. Smrtno ranjena žival je uprla zad-
nji žalostni pogled v mene nesrečnega
lovca, brcnila parkrat z zadnjimi no-
gami in po njem je bilo ...

O ti moj Bog ti, kako mi je bilo pri
srcu, ko sem zrl mesto v lisjaka v —
ustreljenega psa. Trenutno sem se tu-
di zavedel, kaj me čaka doma, ako bo-
do zvedele ženske za nesrečo nename-
ravane pasje ustrelitve. Iz premissljeva-
nja, kaj bo, so me predramili očetovi
žvižgi, katerim sem sledil in se prika-
zal iz gostega grmovja brez lisjaka, a
s pasjo smrtjo obteženo vestjo. Oče me
ni karal, smejal se je na ves glas in bil
zadovoljen, ker sem opravil s tigrom
jaz, kar je že on davno nameraval. Ra-
di sigurnosti sem ga še lepo prosil, naj
molči o moji lovski smoli vsaj tako
dolgo, da bodo minile počitnice in ma-
ščevalnost ženskih jezikov ne bo mogla
za menoj.

Po lovu.

Vrnila sva se z očetom iz pasjega
lova. Po tigru ni nikdo vprašal, do-
kler ni bil čas za pašo. Hlapec, ki je
spuščal živino iz hleva, je klical: »Na
tiger, na ta-ta!« Psa seveda od niko-
der. Hlapcu se je pridružila s klica-
njem stara dekla Roza, ki je bila tigro-
va krušna mati. Pasjega pastirja ni
bilo na spregled in je bil upravičen
sum, da se je zgubil kam na vas. Kar
sam sem se ponudil na pašo, da bi vsaj
nekaj zadostil za uboj zvestega čuva-
ja. Po večerji po umivanju posode sem
mislil, da si bo stara Roza izkričala za
tigrom glas, seve zaman! Drugo jutro
se pes še ni bil vrnil, pasel sem zopet
prostovoljno. V nedeljo so dali stara
mati Pustekovemu Anziču krono, da
je šel na Hrvaško k Šviglju, mogoče je
pobegnil mrcina v svoj rojstni kraj.
Anzič je prišel brez tigra; ženske so
bile obupane; od stare matere mi je
bila obljubljena posebna nagrada za
pašo.

Izsleditev krivca in obračun.

Počitnice so se že nagibale proti
koncu. Oče je držal besedo ter molčal;
sam se tudi nisem maral javiti strogi
ženski oblasti.

Bog daj mojemu dobremu očetu več-
ni mir in pokoj, imel je lepo navado
kot gospodar, da je malo pil. Če ga je
tako v kaki prav veseli družbi ulovil
nekoliko več, je bil dobre volje in po-
sebno ljubezniv je bil ob takih prilik-
kah z najmlajšo deco.

Necega večera, imel sem glede pas-
jega uboja že mirno vest, se je vrnil
oče iz goric najboljšje volje. Brata Još-
ka je vzel na kolena, ga zibal, pes hek-
tor se je zaganjal z blatnimi tacami la-
čen v staro Rozo, ki ga je brcnila od
sebe z opazko: »Marš proč, saj ti nisi
tiger in si za nič pri hiši —!« Popras-
kala se je za ušesom in zaklicala ne-
hote iz navade: »Na, tiger, tu-tu!«

Oče se je nasmehnil temu klicu in
zašepetal otroku nekaj na uho.

Po večerji je spravljala babica otro-
ka k počitku in molila z njim k angelu